

HALİDE EDİP ADIVAR'IN “SİNEKLİ BAKKAL” ADLI ROMANINDA ZİNCİRLEME İSİM TAMLAMASI

Amer Hatif Ali (Ph.D.)

University of Baghdad / College of Languages
Turkish Language Department / Turkish Literature

E-mail: amirhatif@colang.uobaghdad.edu.iq

Copyright (c) 2026 Amer Hatif Ali (Ph.D.).

DOI: <https://doi.org/10.31973/jdpt5r82>

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

ÖZET

Halide Edip ADIVAR, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının en önemli kadın yazarlarından biridir. Hatta söz konusu tüm Türk Edebiyatının en önemli kadın yazarlarındanıdır. Nitekim Türk Edebiyatında kadın yazar sayısı oldukça azdır. Halide Edip ADIVAR, 1884 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş yazar, siyasetçi ve öğretmendir. Roman, hikâye, tiyatro ve anı alanlarında pek çok eşsiz ve güzide eser telif eden ADIVAR, 9 Ocak 1964 tarihinde, 80 yaşındayken hayata gözlerini yummuştur. Büyük Türk yazarı Halide Edip ADIVAR'ın mezarı, İstanbul'da bulunan Merkezefendi Mezarlığında, eşi Dr. Adnan ADIVAR'ın yanında medfundur.

Sinekli Bakkal, Halide Edip ADIVAR'ın Ekim 1935 ile Şubat 1936 tarihlerinde arasında Haber isimli gazetede tefrika edilmiş ve ilk olarak 1936 yılında derli toplu bir kitap olarak basılmıştır. İstanbul'un fakir halkının hayatta kalma mücadelesi ve siyasi çekişmelerini konu alan eser, yayınlandığı dönemde o kadar çok sevilmiş ve ilgi görmüştür ki, döneminde oldukça zor ve ender rastlanır bir şekilde Sırpça, Portekizce ve Fransızca gibi pek çok dile tercümesi yapılmıştır. Sinekli Bakkal romanının adı, İstanbul'un fakir sokaklarından biri olan Sinekli Bakkal Sokağından esinlenerek kaleme alınmıştır. Eserin içeriği, Osmanlı Devletinin son padişahlarından Sultan 2. Abdulhamit devrinde, Sinekli Bakkal isimli sokakta geçmektedir ve romanın baş kahramanı ise mahallede imamlık yapan zatın torunu olan Rabia Hanım'dır. Rabia Hanım'ın başından geçen olaylar, duygulu ve realistik bir dille aktarılmaktadır. Türk Edebiyatının bu büyük eseri, zengin bir içeriğe ve muhteşem bir dil kullanımına haizdir. Zincirleme isim tamlamalarının büyük bir ustalıkla kullanıldığı görülmüştür.

Zincirleme isim tamlaması, Türkçede tamlamalar başlığı altında incelenir. İsim tamlaması ve sıfat tamlaması olarak temelde 2 büyük kola ayrılan tamlamalar, sözcüğü pek çok açıdan niteleyen ve en önemlisi aitlik bildiren dil bilgisi kuralıdır. İsim tamlamaları temelde belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, takısız isim tamlaması, karma isim tamlaması ve zincirleme isim tamlaması olarak 5 kısma ayrılmaktadır. Konumuz olan zincirleme isim tamlaması ise, temelde en az 3 isimden oluşan tamlamalardır. Örneğin “*Ali'nin gömleğinin rengi*” ifadesinde “Ali”, “gömlek” ve “renk” birer isimdir, en az 3 tanedir ve hepsi birden tamlama meydana getirmişlerdir. Zincirleme isim tamlaması, Türk Edebiyatının her alanında muhakkak karşımıza çıkmaktadır. Halide Edip ADIVAR, yazmış olduğu Sinekli Bakkal isimli romanında, zincirleme isim tamlamasının en güzel örneklerini vermiştir.

Çalışmamıza bu özetin ardından, Büyük Türk Yazarı Halide Edip ADIVAR'ın yaşamı ve yapıtlarını inceleyerek devam edeceğiz. Ardından Sinekli Bakkal romanı hakkında bilgiler sunduktan sonra, zincirleme isim tamlaması konusunu izah edeceğiz. Son olarak, Halide Edip ADIVAR'ın Sinekli Bakkal adlı romanında zincirleme isim tamlaması örneklerini, geçtiği sayfa ve satır numaralarını da vermek suretiyle sunacağız.

Anahtar Kelimeler: Halide Edip ADIVAR, Sinekli Bakkal, Roman, Edebiyat, Türk Edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Tamlama, İsim Tamlaması, Zincirleme İsim Tamlaması, Dil Bilgisi.

Halide Edip ADIVAR, Hayatı, Önemi ve Eserleri:

Halide Edib Adıvar (1884-1964), Türk edebiyatının ve siyasi tarihinin önemli isimlerinden biridir. Hayatı boyunca çeşitli alanlarda önemli katkılarda bulunmuş, hem yazar hem de siyasetçi olarak tanınmıştır. Halide Edib, 1884 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Sultan II. Abdülhamid döneminde önemli görevlerde bulunan Mehmet Edib Bey'dir. (KAPLAN, 1987: 56) İlk eğitimini özel derslerle aldıktan sonra, Üsküdar Amerikan Kız Koleji'ne devam etti. Bu okulda aldığı eğitim, onun Batı kültürü ve edebiyatıyla tanışmasını sağladı. 1901 yılında matematikçi Salih Zeki Bey ile evlendi ve bu evlilikten iki çocuğu oldu. Ancak 1910 yılında boşandılar. (DÜRDER, 1940: 26)

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yazmaya başladı. İlk romanı "Seviye Talip" 1910'da yayımlandı. 1911 yılında "Raik'in Annesi" adlı eseri yayımlandı. Yazılarında genellikle kadın hakları ve sosyal sorunlar üzerine yoğunlaştı. Bu dönemde "Yeni Turan" ve "Son Eseri" gibi eserleri yayımlandı. (YÜCEBAŞ, 1964: 19)

I. Dünya Savaşı'nın ardından, Kurtuluş Savaşı sırasında aktif rol aldı. Mustafa Kemal Atatürk'ün yanında yer alarak Milli Mücadele'ye destek verdi. Bu dönemde halkı bilinçlendirmek amacıyla birçok konuşma yaptı ve yazılar yazdı. 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda yaptığı ünlü konuşma, Milli Mücadele'nin simgelerinden biri oldu. (*KUDRET, 1969: 71*)

Cumhuriyetin ilanından sonra, 1923'te TBMM'ye girerek milletvekili oldu. Ancak kısa süre sonra aktif siyasetten çekildi. Siyasetten çekilmesinin ardından edebi kariyerine devam etti. 1935'te yayımlanan "Sinekli Bakkal" romanı büyük ilgi gördü ve en önemli eserlerinden biri olarak kabul edildi. 1939'da İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Filolojisi Bölümü'nde profesör olarak ders vermeye başladı. (*UYGUNER, 1968: 44*)

1942'de "Tatarcık", 1950'de "Sonsuz Panayır" ve 1955'te "Mor Salkımlı Ev" gibi eserler yayımladığı. Halide Edib Adıvar, 9 Ocak 1964'te İstanbul'da vefat etti. Naaşı, Merkezefendi Mezarlığı'na defnedildi. (*TANPINAR, 1977: 120*)

Halide Edib Adıvar, hem edebi hem de siyasi alanda Türkiye'nin modernleşme sürecine önemli katkılarda bulunmuştur. Romanlarında sosyal sorunları, kadın haklarını ve modernleşmeyi ele alırken, siyasi yaşamında da Milli Mücadele'ye verdiği destek ve Cumhuriyetin kuruluşundaki rolü ile öne çıkmıştır. Türk edebiyatının ve tarihinin unutulmaz isimlerinden biri olarak anılmaktadır. (*ENGİNÜN, 1978: 32*)

Eserleri: (*ENGİNÜN, 1988: 377*)

Roman: 1909: Heyulâ, 1909: Raik'in Annesi, 1910: Seviyye Talip, 1912: Handan, 1912: Yeni Turan, 1913: Son Eseri, 1918: Mev'ud Hüküm, 1923: Ateşten Gömlek, 1923: Vurun Kahpeye, 1924: Kalp Ağrısı, 1928: Zeyno'nun Oğlu, 1936: Sinekli Bakkal, 1937: Yolpalas Cinayeti, 1939: Tatarcık, 1946: Sonsuz Panayır, 1954: Döner Ayna, 1958: Akile Hanım Sokağı, 1958: Kerim Usta'nın Oğlu, 1959: Sevda Sokağı Komedyası, 1961: Çaresaz, 1963: Hayat Parçaları.

Hikâye: 1911: Harap Mabetler, 1922: Dağa Çıkan Kurt, 1963: İzmir'den Bursa'ya, 1974: Kubbede Kalan Hoş Seda.

Anı: 1962: Türkün Ateşle İmtihanı, 1963: Mor Salkımlı Ev.

Oyun: 1916: Kenan Çobanları, 1945: Maske ve Ruh.

Sinekli Bakkal Romanı Hakkında:

Sinekli Bakkal, Halide Edib Adıvar tarafından yazılmış ve ilk kez 1935'te yayımlanmış bir romandır. Roman, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde İstanbul'da geçen olayları anlatır. Roman, İstanbul'un Sinekli Bakkal Mahallesi'nde yaşayan insanları ve onların hayatlarını konu alır. Romanın ana karakteri Rabia, mahallenin imamı olan babası İmam Vehbi Efendi ile büyür.

Annesi Emine, babasının karşı çıktığı bir ortaoyuncu olan Kız Tevfik ile evlenmiştir.

Bu evlilikten doğan Rabia, babasının yanında kalır ve onun etkisiyle dindar bir şekilde yetişir. Roman, Rabia'nın büyüme sürecini, mahalledeki hayatı ve dönemin toplumsal, kültürel yapısını gözler önüne serer.

Sinekli Bakkal romanının ana karakterleri şunlardır:

Rabia: Romanın ana karakteri. Babası tarafından yetiştirilen, dini bütün ve güçlü bir kişiliğe sahip genç bir kadındır.

İmam Vehbi Efendi: Rabia'nın dedesi, dindar ve geleneksel bir kişilik.

Emine: Rabia'nın annesi, Kız Tevfik'in eşi.

Kız Tevfik: Rabia'nın babası, ortaoyuncu ve modernizmi temsil eden bir karakter.

Peregrini: İtalyan bir müzisyen, Rabia'nın hayatına giren önemli bir figür.

Halide Edib Adıvar, akıcı ve sade bir dil kullanarak okuyucuyu olayların içine çeker. Karakterlerin diyalogları ve betimlemeler gerçekçi ve etkileyicidir.

Genellikle üçüncü tekil şahıs anlatıcı kullanılmıştır, bu da olaylara objektif bir bakış açısı sağlar.

Roman, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde İstanbul'un bir mahallesinde geçer. Bu mekan, dönemin sosyal ve kültürel yapısını yansıtmak için ideal bir seçenektir.

Sinekli Bakkal, Halide Edib Adıvar'ın en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilir. Roman, Osmanlı toplumunun geleneksel yapısı ile modernleşme arasındaki gerilimi ustalıkla işler. Ayrıca, dönemin sosyal ve kültürel yapısını ayrıntılı bir şekilde betimleyerek, okuyucuya tarihi bir perspektif sunar. Halide Edib Adıvar, bu romanyla Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir ve Sinekli Bakkal, pek çok edebiyat eleştirmeni tarafından klasikler arasında kabul edilir.

Romanın, toplumsal değişimler ve bireysel çatışmalar üzerine derinlemesine düşündüren yapısı, onun günümüzde de ilgi çekici ve öğretici bir eser olmasını sağlar.

Zincirleme İsim Tamlaması Hakkında:

Zincirleme isim tamlaması, birden fazla isim tamlamasının bir araya gelerek oluşturduğu tamlamalardır. Bu tür tamlamalar, bir nesne ya da kavramı daha ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde ifade etmek için kullanılır. Zincirleme isim tamlamaları, birden fazla isim tamlamasının ardışık olarak birbirine bağlanmasıyla meydana gelir.

Zincirleme isim tamlamaları, en az iki veya daha fazla isim tamlamasının birleşmesiyle oluşur. İlk isim tamlamasının tamlananı, ikinci isim tamlamasının tamlayanı olabilir ve bu yapı bu şekilde devam eder. (SAWALHA, 2023: 736)

Örnekler:

Ev (isim)

Ev + kapısı (isim tamlaması)

Ev kapısı + anahtarı (zincirleme isim tamlaması)

Okul (isim)

Okul + bahçesi (isim tamlaması)

Okul bahçesi + çitleri (zincirleme isim tamlaması)

Örnekler ve Açıklamaları:

1. Annenin çeyiz sandığının anahtarı

Annenin çeyizi (Belirtili isim tamlaması)

Çeyiz sandığı (Belirtili isim tamlaması)

Sandığın anahtarı (Belirtili isim tamlaması)

- Tüm bu tamlamalar bir araya gelerek zincirleme isim tamlamasını oluşturur.

2. Okul müdürünün odasının kapısı

Okul müdürü (Belirtili isim tamlaması)

Müdürün odası (Belirtili isim tamlaması)

Odanın kapısı (Belirtili isim tamlaması)

- Bu yapı da zincirleme isim tamlamasıdır.

3. Köyün cami minaresinin külahı

Köy camisi (Belirtili isim tamlaması)

Cami minaresi (Belirtili isim tamlaması)

Minarenin külahı (Belirtili isim tamlaması)

- Birleşik yapı olarak zincirleme isim tamlamasıdır.

Zincirleme isim tamlamaları, dilde karmaşık nesnelere veya durumları daha detaylı şekilde ifade etmek için kullanılır. Özellikle yazılı ve resmi dilde, teknik metinlerde, edebi eserlerde ve bilimsel çalışmalarda sıkça karşılaşırlar.

Özetle zincirleme isim tamlaması, birden fazla isim tamlamasının birbirine bağlanarak daha karmaşık bir yapıyı ifade ettiği bir tamlama türüdür. Bu tamlamalar, dilin zenginliğini ve ifade gücünü artırır. Anlam bütünlüğü ve dildeki detaylı anlatımı sağlamak için önemli bir işlevi vardır. (DEMİR, 2014: 255)

Halide Edip ADIVAR'ın Sinekli Bakkal Romanında Zincirleme İsim Tamlaması:

Türk Edebiyatının bu büyük eseri, zengin bir içeriğe ve muhteşem bir dil kullanımına haizdir. Zincirleme isim tamlamalarının büyük bir ustalıkla kullanıldığı görülmüştür.

Zincirleme isim tamlaması, Türk Edebiyatının her alanında muhakkak karşımıza çıkmaktadır. Halide Edip ADIVAR, yazmış olduğu Sinekli Bakkal isimli romanında, zincirleme isim tamlamasının en güzel örneklerini vermiştir.

Çalışmamızda, Sinekli Bakkal eserinden 50 civarında zincirleme isim tamlaması örneklerini, sayfa ve satır numaralarını da vermek suretiyle sunacağız:

Kafeslerin arkasında kocakarı başları (*ADIVAR, 2023: 13/18*)

Sokağın ortasındaki evlerden (*ADIVAR, 2023: 14/16*)

İkinci Abdülhamid'in tedhiş devrinde (*ADIVAR, 2023: 15/12-13*)

Cemaatin genç tarafından (*ADIVAR, 2023: 16/2*)

İmam'ın akidesinin biricik timsali (*ADIVAR, 2023: 17/4*)

Orta oyuncuların en meşhurlarından (*ADIVAR, 2023: 18/19-20*)

Siyah gözlerin sıcaklığı (*ADIVAR, 2023: 20/6*)

İmam'ın en talakatlı üslubuyla (*ADIVAR, 2023: 22/9*)

Adamın kapalı bir tarafı (*ADIVAR, 2023: 23/14*)

Tevfik'in serseri arkadaşlarıydı (*ADIVAR, 2023: 24/2*)

İmam'ın sözlerinin tesiriyle (*ADIVAR, 2023: 28/23*)

Tevfik'in kızının adını (*ADIVAR, 2023: 29/8-9*)

Hacı İlhami Efendi'nin mektep hocalığı günleri (*ADIVAR, 2023: 31/21*)

Bebeğin çamaşır kazanının altında (*ADIVAR, 2023: 32/2-3*)

Arap dilinin ahengi (*ADIVAR, 2023: 33/3-4*)

Selim Paşa'nın karısının dikkatini (*ADIVAR, 2023: 34/8*)

Sabiha Hanım'ın bir cepheden görünüşü (*ADIVAR, 2023: 35/3*)

İmam'ın suratsız soğuk kızının meşrebine (*ADIVAR, 2023: 36/4*)

Dede'nin İlahi'nin müsamahası (*ADIVAR, 2023: 37/18-19*)

Sinekli Bakkal Sokağının bozuk kaldırımlarında (*ADIVAR, 2023: 38/15*)

Sabiha Hanım'ın odasının ortasında (*ADIVAR, 2023: 39/10*)

Hüznün babasıyla alakası (*ADIVAR, 2023: 41/12*)

Hükümdarın zaptiye nazırı sıfatıyla vazifesi (*ADIVAR, 2023: 43/6-7*)

Buğday tüccarının kızıyla (*ADIVAR, 2023: 44/4-5*)

Sabiha Hanım'ın ev hayatında (*ADIVAR, 2023: 45/2*)

Abdülhamid'in kadınlarından birine (*ADIVAR, 2023: 46/20*)

Zat-ı Şahane'nin emniyet ve salamatini (*ADIVAR, 2023: 47/8*)

Şefkat nişanının gran kordonuyla (*ADIVAR, 2023: 48/2*)

Yüzünün dalgın ifadesi (*ADIVAR, 2023: 50/9*)

- Genç kadının gözlerindeki (ADIVAR, 2023: 52/1-2)
Dürnev'in gözlerindeki zafer parıltısının (ADIVAR, 2023: 19)
Kız Hafız'ın kalın yanık sesi (ADIVAR, 2023: 54/17)
İyi bir musiki mualliminin eline (ADIVAR, 2023: 55/21)
Rakik mizaçlı bir adamın tatlılığı (ADIVAR, 2023: 57/6-7)
Medeniyetin erişilmez hülyasının hasretiyle (ADIVAR, 2023: 58/14)
Avrupa musikisinin incelişini (ADIVAR, 2023: 59/18)
Bir Müslüman milletin ananesini (ADIVAR, 2023: 61/13)
Çocukların Asım Bey'in kukla kızlarına (ADIVAR, 2023: 62/6)
Dürnev dedikodularının bir iç yüzü (ADIVAR, 2023: 64/21)
Bu gösterişin perde arkasını (ADIVAR, 2023: 65/8)
Rabia'nın tahsili meselesini (ADIVAR, 2023: 66/14-15)
Hanımefendi'nin konak halkına (ADIVAR, 2023: 2)
Kafesin parmaklıklarına dayanan sarışın güzellerin (ADIVAR, 2023: 70/23)
Tül gömleğinin uzun kolları (ADIVAR, 2023: 72/27-28)
Bahçenin dış kapısı (ADIVAR, 2023: 73/14)
Dede'nin harmanının içindeki uzun boyu (ADIVAR, 2023: 74/13)
Dede'nin tavrındaki zerafete (ADIVAR, 2023: 75/3)
Rabia'nın ilk musiki dersi (ADIVAR, 2023: 76/1)
Musiki derslerinin tesirini (ADIVAR, 2023: 77/12-13)
Çocuğun yumuşak halıda kaybolan ayak seslerini (ADIVAR, 2023: 78/17)
Avrupa çocuklarının saman kağıdı kopyası (ADIVAR, 2023: 79/4-5)
Rabia'nın okumuş olduğu ayetlerin Türkçesini (ADIVAR, 2023: 81/15)
İlim ağacının yemişini (ADIVAR, 2023: 83/15)
Bir tek hakikatin bir tek kudretin görünüşü (ADIVAR, 2023: 85/9-10)
İmam'ın evinin kapısı (ADIVAR, 2023: 92/13)
Padişahın arabasının altına (ADIVAR, 2023: 100/22)

SONUÇ

Halide Edip ADIVAR, 1884 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş yazar, siyasetçi ve öğretmendir. ADIVAR, 9 Ocak 1964 tarihinde, 80 yaşındayken hayata gözlerini yummuştur. Büyük Türk yazarı Halide Edip ADIVAR'ın mezarı, İstanbul'da bulunan Merkezefendi Mezarlığındadır.

Sinekli Bakkal, Halide Edip ADIVAR'ın Ekim 1935 ile Şubat 1936 tarihlerinde arasında Haber isimli gazetede tefrika edilmiş ve ilk olarak 1936 yılında derli toplu bir kitap olarak basılmıştır. İstanbul'un fakir halkının hayatta kalma mücadelesi ve siyasi çekişmelerini konu alan eser, yayınlandığı dönemde o kadar çok sevilmiş ve ilgi görmüştür ki, döneminde oldukça zor ve ender rastlanır bir şekilde Sırpça, Portekizce ve Fransızca gibi pek çok dile tercümesi yapılmıştır. Rabia Hanım'ın başından geçen olaylar, duygulu ve

realistik bir dille aktarılmaktadır. Türk Edebiyatının bu büyük eseri, zengin bir içeriğe ve muhteşem bir dil kullanımına haizdir. Zincirleme isim tamlamalarının büyük bir ustalıkla kullanıldığı görülmüştür.

Zincirleme isim tamlaması, Türkçede tamlamalar başlığı altında incelenir. İsim tamlaması ve sıfat tamlaması olarak temelde 2 büyük kola ayrılan tamlamalar, sözcüğü pek çok açıdan niteleyen ve en önemlisi aitlik bildiren dil bilgisi kuralıdır. İsim tamlamaları temelde belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, takısız isim tamlaması, karma isim tamlaması ve zincirleme isim tamlaması olarak 5 kısma ayrılmaktadır. Konumuz olan zincirleme isim tamlaması ise, temelde en az 3 isimden oluşan tamlamalardır. Zincirleme isim tamlaması, Türk Edebiyatının her alanında muhakkak karşımıza çıkmaktadır. Halide Edip ADIVAR, yazmış olduğu Sinekli Bakkal isimli romanında, zincirleme isim tamlamasının en güzel örneklerini vermiştir.

Çalışmamıza özetin ardından, Büyük Türk Yazarı Halide Edip ADIVAR'ın yaşamı ve yapıtlarını inceleyerek devam ettik. Ardından Sinekli Bakkal romanı hakkında bilgiler sunduktan sonra, zincirleme isim tamlaması konusunu izah edip son olarak, Halide Edip ADIVAR'ın Sinekli Bakkal adlı romanında zincirleme isim tamlaması örneklerini, geçtiği sayfa ve satır numaralarını da vermek suretiyle inceledik.

KAYNAKÇA:

- ADIVAR Halide Edip, 2023. *Sinekli Bakkal*, İstanbul .Can Yayınları,
- DEMİR Nurettin ve YILMAZ Emine, 2024 ,*Türk Dili El Kitabı*, Ankara. Grafiker Yayınları,
- DÜRDER Baha, *Halide Edip: 1940 Hayatı ve Sanatı*, İstanbul.
- ENGİNÜN İnci, *ADIVAR Halide Edip*, 1988 ,Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt1 , İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ENGİNÜN İnci, *Halide Edib Adivar'ın 1978 Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi*, İstanbul.
- KAPLAN Mehmet, 1987 cilt 2, İstanbul. Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar,
- KUDRET Cevdet, 1969 *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, cilt 2, Ankara.
- SAWALHA Malek, 2023 *Ali Şir Nevayi'nin Mesnevilerindeki Zincirleme İsim Tamlaması Yapısı*, sayı 12, İstanbul. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi,
- TANPINAR Ahmet Hamdi, 1977, İstanbul. Edebiyat Üzerine Makaleler .
- UYGUNER Muzaffer, *Halide Edip .1968* , İstanbul.
- YÜCEBAŞ Hilmi, 1964 İstanbul, *Bütün Cepheleriyle Halide Edip*.

الإضافات الاسمية المتسلسلة في رواية خالدة اديب اديفار الموسومة البقال القذر

م.د. عامر هاتف علي محمد العزاوي

عضو هيئة تدريسية في جامعة بغداد / كلية اللغات / قسم اللغة التركية

البريد الإلكتروني: amirhatif@colang.uobaghdad.edu.iq

الملخص

تعد الكاتبة خالدة اديب اديفار من اهم النساء التي كتبت الروايات في عهد الجمهورية. حتى انها تعتبر من اهم العناصر النسائية التي قامت بكتابة الرواية لان العنصر النسائي في هذا المجال كان قليلا جدا. لقد ولدت الكاتبة في اسطنبول سنة 1884. وكانت امرأة تعمل في السياسة وكانت كذلك كاتبة في مجال القصة، الرواية والمسرح وقامت بالكثير من المؤلفات الانية وحسب مجرى الاحداث. ولقد فارقت الحياة سنة 1962 عن عمر ناهز 80 سنة. وقبر الكاتبة الكبيرة خالدة اديب اديفار في اسطنبول وزوجها هو عدنان اديفار وكذلك هو دفن بجانبها في نفس المقبرة. ورواية البقال القذر قد بدأت كتابتها في شباط 1935 وما بين سنة 1936 وتم نشرها في جريدة الخبر تم طباعة هذه الرواية كاملة سنة 1936. لقد تناولت هذه الرواية حياة الفقراء والبسطاء من الناس الذين يعيشون في ظل السياسات المتقلبة آنذاك ومدى تأثيرها على حياتهم اليومية ومن هذه الاحياء الفقيرة في اسطنبول وتمت ترجمتها الى اللغة الفرنسية كذلك تحتوي هذه الرواية شىء من حياة السلطان عبدالحميد الثاني وما عاشته اواخر الدولة العثمانية من اضطرابات سياسية. واحد ابطال هذه الرواية هو في لحظة البقال القذر حفيذة امام المحلة واسمه زاتن وهية ربيعة هانم وما مرت به من احداث كثيرة هذه المرأة ورويت عن لسانها بكل احساس ومنطق. وهذا الاثر التركي الكبير يحتوي على لغة واسلوب راقى جدا من مجموعة من الإضافات الاسمية المتسلسلة وكذلك متمات الصفات وكذلك لواحق العائدية والصفات المبهمة ومن الممكن تصنيف هذه اللواحق الى خمسة اصناف. وموضوعنا هو الإضافات الاسمية المتسلسلة وفي الاساس هناك 3 اسماء مثال ذلك (Ali'nin gömleği rengi) وتحتوي هذه الاسماء اضافات اسمية متسلسلة وتعطينا مثال جيد لذلك. وفي عملنا هذا نلخص من هذا المثال موضوعنا. وسوف نقدم في الصفحات التالية امثلة كثيرة للكاتبة خالدة اديب اديفار.

الكلمات المفتاحية: خالدة اديب اديفار. البقال القذر. قصة. الادب. الادب التركي. الادب في عهد الجمهورية التركية. الإضافات. الإضافات الاسمية. قواعد اللغة.